

Halina Dobrzańska, W. Morawski

Zofipole, gm.
Igołomia-Wawrzeńczyce, woj.
krakowskie. Stanowisko 1

Informator Archeologiczny : badania 20, 110-111

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

fazy użytkowania cmentarzyska. I - należą do niej groby jamowe, ciałopalne, bezpopielnicowe - datowane na fazę A3 późnego okresu lateńskiego /młodszego okresu przedrzymskiego/ oraz groby jamowe, ciałopalne, popielnicowe - datowane na fazę B1 starszego okresu wpływów rzymskich. Wśród znalezisk z I fazy użytkowania cmentarzyska należy wymienić zawartość ob. 69 - mieśc obosieczny, typ II, wg Wołgiewicza, grót smukły odm. A 1 pochwa, typ III wg Wołgiewicza, zapinka odm. K wg Kostrzewskiego oraz zawartość ob. 70 - młn zapinka A 68b. II fazę użytkowania cmentarzyska wyznaczają groby jamowe /także z konstrukcją kamenną/, popielnicowe i bezpopielnicowe. Oprócz ceramiki do znalezisk z tej fazy zaliczono młn zapinkę A 116, grzebień, typ I wg Cnotliwego. W obrębie fazy II wydzielono podfazę IIa, do której zaliczono groby warstwowe. Warstwa ciałopalenia wynosiła do 6 m². Wśród znalezisk należy wymienić: dwie zapinki A 130, krzesiwo, typ I wg Kokowakiego. Do interesujących odkryć należą fragmenty tkanin. Odkrycie pochówki ciałopalnego psa /pod kurhanem/, kości bydła /tamże/, skorupki jaj oraz kości ptaków pozwala interpretować cmentarzysko, jako zespół kultowo-grzebalny. Chronologię cmentarzyska ustalono na okres A3-B1-I faza I B2/C1 - C1/C2? /okresu wpływów rzymskich - II faza.

Materiały z badań przechowywane są w siedzibie WDA-K w Trzebinach pod Leszkiem.

ZOFIPOLE, gm. Igołomia-Wawrzeńczyce
woj. krakowskie
Stanowisko 1

Polska Akademia Nauk
Instytut Historii Kultury Materialnej
Zakład Archeologii Małopolski
Pracownia Archeologiczna
w Igołomi

Badania prowadzili dr Halina Dobrzańska i mgr W. Morawski. Finansowała Krakowska Dyrekcja Inwestycji i Inspektorat Oświaty i Wychowania Urzędu Gminy Igołomia-Wawrzeńczyce. Pierwszy sezon badań. Stanowisko wielokulturowe: osada kultury ceramiki promienistej, ślady osadnictwa i groby z epoki brązu, osada kultury przeworskiej z okresów przedrzymskiego i wczesnorzymskiego.

Wykopiska miały charakter wstępnych badań ratowniczych, których celem było rozpoznanie charakteru, chronologii i intensywności pozostałości relikwów. Prace prowadzono w wschodniej części stanowiska, na którym w 1948 r. wybudowany został pawilon-rezerwat nad późnorzymskimi piecami garncarskimi. Wschodnią część stanowiska to duży /ok. 3 ha/ cypel 1-szej 12-metrowej terasy Wtaly ograniczony od zachodu i wschodu molejkami dołżkami będącymi pozostałościami dawnych parowów o zniwelowanej rzeźbie. Obszar narażony na całkowite zniszczenie, w związku z budową szkoły, ma powierzchnię ok. 28 arów. Teren rozpoznano metodą wykopów rozlokowanych we wszystkich strefach zagrożonego obszaru. Przekopano łącznie 2,42 ara czyli 7,5% planowanego do zniszczenia terenu.

Ogółem odkryto 3 obiekty, prawdopodobnie mieszkalne, 12 jam, 3 rowy, 3 groby i 19 dołżków postępowych. Przebadane obiekty związane są z 3 różnymi epokami, a to: neolitem, epoką brązu i epoką żelaza.

Neolityczna półziemianka i 4 jamy związane są z kulturą ceramiki promienistej i grupują się na wyplanckiej terasy w północnej części zagrożonego obszaru. Obiekt półziemiankowy był płaskodenny, zapewne prostokątny /uchwycona część ma wymiary 190 x 100 cm/. Jamy są kształtu kolistego /średnice od 130-225 cm/, w przekroju trapezowate, płaskodenne, o różnym stopniu zniszczenia /erozja/. Głębokość ich waha się od 20 cm do 25-35 cm. Jedna z jam miała dobrze wypalone dno /brak w wypełnisku węgla drzewnego/, na którym spoczywały szkielety 8 płodów prosiąt. Obok nich złożono sierp krzemienisty /zachowane 4-5 sterpaków/. W jamach odkryto kilka dobrze zachowanych kubków typowych dla kultury ceramiki promienistej.

Spśród znalezionych 3 grobów tylko jeden można bliżej datować. Pochodzi on z wczesnej epoki brązu. Jest to szkielet młodej kobiety ułożonej na lewym boku o orientacji NNW-SSE z nogami silnie podmurczonymi. Zmarła miała na przedramieniu lewej ręki spiralną bransoletę brązową.

Drugi obiekt z epoki brązu należy wiązać z kulturą łużycką. Była to kolistą /średnica 123 cm/, płaskodenna, trapezowata jama, zawierająca niewielką ilość niecharakterystycznych ułamków naczyń. Obiekty z epoki brązu /również luźne ułamki naczyń/ skupiają się przy wschodnich stokach badanego cypła.

Najliczniejsze pozostałości osadnictwa należą do kultury przeworskiej i koncentrują się w wschodniej części cypła. Są to 2 półziemianki o konstrukcji słupowej oraz 7 jam gospodarczych. Obiekt datowany na późny okres przedrzymski miał konstrukcję słupową, wewnątrz której znajdowało się płaskodenne zagłębienie. Chata ta miała 2 glinobite poziomy użytkowe - "podłogi". Przy tej budowli znajdowały się 4 kolistie, płytkie, płaskodenne jamy.

Druga chata datowana jest na wczesny okres rzymski. Zarys jej wypełniska ma w rzucie kształt prostokątny. Wokół niego wystąpiły w regularnych odstępach dołki słupowe. Obiekt miał 2 glinobite "podłogi" znajdujące się na rozmaitych głębokościach /ok. 130 i 100 cm/ dokumentujące 2 fazy użytkowania domostwa. Chata ta miała zapewne ściany wylepione gliną o czym świadczą wielka ilość brył polepy z odciskami konstrukcji drewnianych. W wypełnisku poza liczną ceramiką wystąpiła brązowa kłamra pasa, szpile kościelne i żelazny grót strzały luku.

Ponadto z kulturą przeworską wiązać należy 3 jamy workowate, o średnicy 105-130 cm, ze znaczną ilością szczątków organicznych /ziarna zbóż i innych roślin, węgle drzewne/. Obiekty te wystąpiły w rozproszeniu w znacznym oddaleniu od badanych chat.

Za względu na brak materiałów datujących /znaleziono jedynie drobne, niecharakterystyczne ułamki naczyń/ nie udało się ustalić chronologii badanych rowów. Oba są bardzo do siebie podobne. Szerokość ich waha się od ok. 100-130 cm, głębokość wynosi ok. 100 cm, dna są nieckowate, a charakter wypełnienia w zasadzie identyczny. Uchwycone odcinki rowów są prawdopodobnie dwoma częściami tego samego obiektu, który przebiegał wzdłuż krawędzi wypłaszczenia terasy.

O ile podjęta zostanie decyzja o budowie szkoły badania ratownicze na stanowisku I w Zofiopolu będą kontynuowane w przyszłych sezonach.

ZDZARÓW, gm. Sochaczew
woj. skierniewickie
Stanowisko I

Państwowe Muzeum Archeologiczne
w Warszawie

Badania prowadził mgr Zbigniew Nowakowski przy współudziale dr Katarzyny Czarneckiej, pod merytorycznym kierownictwem dr hab. Teresy Dąbrowskiej. Czwarty sezon badań. Finansowało PMA, Cmentarzysko kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich i wędrowek ludów.

Badaniami została objęta zachodnia i północna część cmentarzyska. Na obszarze 215 m² odsłonięto 35 pochówków ciałopalnych, w tym 2 popielnicowe oraz 1 obiekt jamowy. Wyposażenie większości grobów ograniczało się do kilkunastu fr. ceramiki. Zaledwie 8 pochówków jest dokładnie datowanych, mieszczą się one w ramach czasowych cmentarzyska określonych wcześniej. Chronologię dalszych siedmiu można określić na co najmniej fazę C_{1b} ze względu na obecność ceramiki toczonej. Najstarsze pochówki /gr. nr: 148, 155, 158/ pochodziły z fazy B₂ i dostarczyły brązowych zapinek pochodnych od silnie profilowanych, najpóźniejsze - datowane na fazę C₂ - posiadały zapinki: A. 162 /gr. 147/ i A. 211 /?/ /gr. 123/. Z gr. 144 pochodzi brązowa zapinka typu A. 129, zaś fragment żelaznego pilnika i dwa paciorki kubooktaedryczne zawierał gr. 143. Wśród zabytków luźnych zwraca uwagę zapinka A. 158 pokryta patyną ogniową i zdobiona na nóżce ukośnymi nacięciami; A. 162 /krótka i bardzo masywna/; żelazny nóż poprzeczny i krępy grot oszczepu /jedeny element uzbrojenia w r. b./. W gr. 123 i 138 stwierdzono fragmenty naczyń typu "terra sigillata". Pod względem formy najciekawszy był gr. 155; w popielnicy, nad którą zalegały pionowo dwa duże głaty, oprócz kości znajdowały się trzy naczynia włożone jedno w drugie i odwrócone do góry dnami. Wyposażenie - zapinka, gliniany przęślik i igła żelazna - znajdowało się w jamie.

Badania będą kontynuowane.